

νης, ὅτε ἔλεγε πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, “Τὸ μέλλον ἀδελον πᾶσιν ἀνθρώποις, καὶ μικροὶ καιροὶ μεγάλων πραγμάτων αἷτιοι γίνονται.”

60. Κόπτε χρέη, κόπτε λύπας. Ἡ μεγίστη καὶ ἀπαρηγόρητος λύπη, ἡ μαστιζούσα τὸν χρεωφειλέτην, εἶναι ὅτι χάνει τὴν ἐλευθερίαν καὶ ἀνεξαρτησίαν του γινόμενος δοῦλος τοῦ δανειστοῦ. Ὅθεν καὶ ὁ Κωμικὸς ἔταξεν εἰς τὰ συμπληροῦντα τὴν εὐδαιμονίαν ἀγαθὰ, τὴν ἐλευθερίαν ἀπὸ χρέη,

Αἰτῷ δ' ὑγείαν πρῶτον, εἴτ' εὐπραγίαν,

Τρίτον δὲ χαίρειν, εἴτ' ὀφείλειν μηδενί.

61. Ὅπου ξοδιάζει δεκοκτῶ, καὶ δὲν σοδιάζει τριάντα,

Στὴν φυλακὴν τὸν βάλλουσι, καὶ δὲν ἤξεύρει γιάντα.

Παροιμία χυδαιεστάτη, ἀλλ' ἀξία νὰ διδάσκηται εἰς τοὺς νέους· τὴν οἰκονομίαν παραγγέλλει καὶ Γάλλος τις ἐπίσημος, εἰπὼν, Ἡ οἰκονομία εἶναι δευτέρα Πρόνοια· ἀξίον νὰ γένη καὶ τοῦτο παροιμιακόν· διότι πολλοὶ ἄσωτοι τὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ ἔχουν εἰς τὸ στόμα, καὶ εἰς αὐτὴν ἐλπίζουν ὅτι θέλει ἀναπληρώσειν τὰ κακῶς ἐξοδεύόμενα.

ΟΙ ΠΑΡΙΣΙΟΙ, ΑΠΟ ΤΟΥ 1789 ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ 1815.

1.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ—ΑΙΤΙΑΙ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ.

Το 1715 ἐτελεύτησε μετὰ πολυχρόνιον βασιλείαν ὁ περιώνυμος βασιλεὺς τῶν Γάλλων Λοδοβίκος ΙΔ', διάδοχον ἀφήσας τὸν διατέγονον αὐτοῦ Λοδοβίκον ΙΕ'. Ἀλλ' ἐπειδὴ οὗτος ἀκόμη δὲν εἶχε φθάσειν εἰς νόμιμον ἡλικίαν, διέταξεν εἰς τὴν διαθήκην αὐτοῦ ὁ ἀποθανὼν μονάρχης νὰ διορισθῇ ἀντιβασιλεὺς εἰς τῶν φυσικῶν υἱὸν του, ὁ Δουξ τῆς Μαίνης. Τοῦτον ὅμως μὴ ἐγκρίνασα ἡ συνέλευσις τῶν προκρίτων Γάλλων διὰ τὴν γνωστήν αὐτοῦ κλίσιν πρὸς τοὺς κυβερνῶντας τὸν πατέρα του Ἰησοῦίτας, ἠκύρωσε τὴν διαθήκην, καὶ διώρισε ἀντιβασιλέα τὸν Δούκα τῆς Αὐρηλίας. Πάραυτα δὲ ἤρχισαν ἐριδες μεταξὺ τῶν Ἰησοῦιτῶν ἐκ τοῦ ἐνὸς μέρους, καὶ τοῦ ἀντιβασιλέως ἐκ τοῦ ἄλλου, δι' ὧν, ἐπὶ τέλους, ἐστερεώθη ἡ τοῦ δευτέρου ὑπεροχή. Τότε διεύθυνε τὴν προσοχὴν ὁ Αὐρηλίας εἰς τοῦ βασιλείου τὴν κατάστασιν. Τὰ οἰκονομικὰ εἶχεν κάκιστα· τῆς προλαβούσης βασιλείας οἱ δαπανηροὶ πόλεμοι εἶχον ἐξαντλήσειν τὸ ἐθνικὸν ταμεῖον. Διάφορα σχέδια ἐπρότάθησαν ὡς ἀπαλλακτικὰ τῶν δυσκολιῶν τούτων. Εἰς τῶν ὑπουργῶν ἐπρότεινεν ἐθνικὴν χρεωκοπίαν, ὥστε ὅλοι οἱ ἀργύριον δανείσαντες εἰς τὴν κυβέρνησιν νὰ χάσωσιν αὐτό· ἀλλὰ παρανομία τέσον πρόηλος ἦτον ἀδύνατον νὰ ἐγκριθῇ. Ἀντὶ τούτου, συνήχθησαν τὰ κυκλοφοροῦντα νομίσματα, ἐξεδόθησαν δὲ νέα, τῶν ὁποίων τὸ βάρος ἦτον ἐν πέμπτῳ ὀλιγώτερον παρὰ τὸ βάρος τῶν παλαιῶν· τὸ πέμπτον δὲ τοῦτο ἐπέρασεν εἰς τὸ ἐθνικὸν ταμεῖον.

Ἐνῆλξ γενόμενος ὁ Λοδοβίκος ΙΕ', ἀνεδέχθη τὰς ἡνίας τῆς κυβερνήσεως. Ἀλλὰ καὶ ἐκ φύσεως καὶ ἐξ ἀνατροφῆς πλείστας ἔχων ἀδυναμίας, ὀλίγον ἤρμοζεν εἰς τὸ νὰ προῶξῃ τοῦ κράτους αὐτοῦ τὴν εὐδαιμονίαν. Ὁ ἀντιβασιλεὺς, καίτοι παραπολὺ ἀκόλαστος καὶ ἄσωτος, δὲν ἦτον ἄμοιρος δραστηριότητος καὶ πολιτικῆς ἐμπειρίας. Ἀλλὰ τοῦ Λοδοβίκου ΙΕ' τὸν ἀδύνατον χαρακτήρα ἐπὶ τὸ χεῖρον μορφώνοντες οἱ ἀσελγεῖς αὐλικοὶ του, ἀνέπτυξαν μὲν ὅλας τὰς πονηράς αὐτοῦ ιδιότητας, κατέπνιξαν δ' ὅλας τὰς ἀγαθὰς· καὶ τοῦ χρόνου προῖοντος, κατήντησεν εἰς τῶν πλέον εὐκαταφρονήτων μονάρχων ἀφ' ὧσους ποτ' ἐκάθισαν ἐπὶ Ευρωπαϊκοῦ θρόνου. Κατὰ τὸ ἄσωτον τῆς διαγωγῆς δὲν ἦτο κατώτερος τοῦ ἀντιβασιλέως· ἀλλ' ὁ δευτερός οὐχὶ μόνον εἰς τὰ πολιτικὰ ἐνησχολεῖτο, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν ὡραίων τεχνῶν. Ὁ δὲ Λοδοβίκος ΙΕ', μὴ ἀρκούμενος εἰς τὴν ἀποτίναξιν τοῦ βάρους τῶν πολιτικῶν, τὴν φροντίδα τῶν ὁποίων ἄφινεν ὅλως εἰς τοὺς ὑπουργούς, ἐδαπάνα μέρος τοῦ περισσεύοντος καιροῦ του, πλακοῦντια καὶ ῥορήματα κατασκευάζων εἰς μαγειρεῖόν τι ἐπίτηδες δι' ἑαυτὸν ἀνεγερθέν. Ἡ χαμερπὴς αὕτη τῶν πραγμάτων κατάστασις ἦτο μία ἐκ τῶν αἰτιῶν, αἵτινες ἐπέφεραν τὴν πολιτικὴν μεταβολὴν τῆς Γαλλίας. Νουνεχεῖς καὶ χρηστοθήεις ἄνδρες, ὅσον καὶ ἂν ἐσέβοντο τὴν μοναρχίαν, δὲν ἤμπορουν νὰ κλείσωσι τοὺς ὀφθαλμούς καὶ τὰ ὦτα εἰς τὰς ἀνόμους πράξεις τῶν αὐλῶν τοῦ δεκάτου τετάρτου καὶ δεκάτου πέμπτου Λοδοβίκου· καὶ κατὰ συνέπειαν δυσαρρεσκείας αἰσθημα ἐκυρίευσεν τὸ ἔθνος. Τὸ αἰσθημα δὲ τοῦτο ἐξέσπασε καθ' ἐνὸς, ὁ ὁποῖος δὲν ἦτον αἷτιος αὐτοῦ· διότι Λοδοβίκος ὁ δέκατος ἔκτος, πρῶτος καὶ ἀξιαγάπητος, καίτοι οὐχὶ βαθύνους μονάρχης, ἐμελλε νὰ πάθῃ διὰ τὰ σφάλματα τῶν προκατόχων του. Οὗτος εἰκοσαετῆς περίπου διεδέχθη τὸν πάππον αὐτοῦ Λοδοβίκον ΙΕ', τελευτήσαντα τὴν 10ην Μαΐου, 1774. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ, ἀνόμιος τοῦ πάππου, εἶχε περάσειν ἐνάρετον καὶ θεοσεβῆ ζωὴν, καὶ ὁ νέος Λοδοβίκος ἦτο χρηστῶς ἀνατετραμμένος. Ἀλλ' ἀνεμοζάλη προσήγγιζε, τὴν ὁποίαν αἱ ἀρεταὶ αὐτοῦ δὲν ἴσχυον νὰ διασκεδάσωσι.

Τῆς ἀνεμοζάλης ταύτης ἦσαν πολλὰ καὶ διάφορα τὰ αἷτια· ἀνεφέραμεν ἤδη τὴν διεφθαρμένην καὶ ἄσωτον διαγωγὴν τῆς αὐλῆς τοῦ Λοδοβίκου ΙΕ', καὶ τὴν ἀθλίαν κατάστασιν τῶν προσόδων· τὰ ἥδη γενικῶς καθ' ὅλην τὴν Γαλλίαν ἦσαν ἐξηχρεωμένα. Ἐγκυκλοπαιδεῖα τις εἶχε δημοσιευθῇ, περιέχουσα διδασκαλίας ἀνατρεπτικὰς τῶν καθεστώτων πολιτικῶν τε καὶ θρησκευτικῶν· ὥστε τὰ σφάλματα τῶν εὐγενῶν καὶ τῆς κυβερνήσεως, αἱ παραλογίαι τῶν φιλοσόφων, καὶ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ αἱ ἀποπλανήσεις, προεμήνουν ὡς ἀναπόφευκτον δεινὴν τινα ἐκρηξίν. Ἡ πρώτη ἄμεσος πηγὴ τῆς δυσαρρεσκείας τὸ 1789 ἦτον ἡ κατάστασις τῶν δημοσίων προσόδων. Λοδοβίκος ὁ δέκατος ἔκτος συνεκάλεσε προῦχοντας τινας, ὑφ' ἑαυτοῦ ἐκλελεγμένους, διὰ

νά ἐρευνήσωσι τὰ τοῦ ἔθνικοῦ ταμείου. Τούτων αἱ ἐρευναι ἀπέδειξαν ὅτι αἱ πρόσοδοι κάκιστα εἶχον· ὁ δὲ λαὸς ἤρχισε πάραυτα νὰ κραυγάζῃ, ἀπαιτῶν τὴν γερμανικὴν συνέλευσιν τοῦ ἔθνους. Ἡ γενικὴ συνέλευσις τῆς Γαλλίας ἦτον εἶδος βουλῆς, συνισταμένης ἀπὸ τὸν κλῆρον, τοὺς εὐγενεῖς, καὶ τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ λαοῦ· ἀλλὰ τοιαύτη ἔθνικὴ συνέλευσις δὲν εἶχε συγκροτηθῇ διακοσίους σχεδὸν ἑνιαυτούς. Καὶ οἱ μὲν περὶ τὴν αὐλὴν ἐπεθύμουν ν' ἀπορύγῃσι καὶ τώρα τὴν συνάθροισιν ταύτην· ἀλλ' οἱ πρόκριτοι τῶν Παρισίων μετὰ τοῦ λαοῦ ἔμενον σταθεροὶ κατὰ τοῦτο. Ὁθεν τὴν 5ην Μαΐου, 1789, συνήλθεν εἰς Οὐερσαλίαν ἡ γενικὴ συνέλευσις, περιλαμβάνουσα χιλίους διακοσίους ἀντιπροσώπους, τούτεστι, τριακοσίους ἐκ τοῦ κλήρου, τριακοσίους ἐκ τῶν εὐγενῶν, καὶ ἑξακοσίους τοῦ τρίτου τάγματος, ἦτοι τοῦ λαοῦ.

ΕΘΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΣ—ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΑΣ.

Οἱ εὐγενεῖς, ὁ κλῆρος, καὶ οἱ τοῦ λαοῦ ἀντιπρόσωποι ἐχρεώσθουν νὰ ψηφισθῶσι χωριστά, εἰς τὸν ἴδιον αὐτῶν θάλαμον ἕκαστοι· ἀλλ' οἱ τελευταῖοι ἀπήτησαν μετ' ὀλίγον νὰ συγκροτήσῃσιν ἅπαντες ἐν ἡνωμένον νομοθετικὸν συνέδριον, καὶ νὰ λαμβάνωνται διαμιᾶς αἱ ψῆφοι ὅλου τοῦ σώματος. Εἰς τοῦτο ἀντεστάθησαν διὰ τινὰς ἡμέρας οἱ εὐγενεῖς καὶ ὁ κλῆρος· ἀλλὰ μερικοὶ αὐτῶν ἐπὶ τέλους ἐκλιναν, καὶ τὸ τρίτον τάγμα τότε διεκήρυξαν αὐτοὶ ἑαυτοὺς ἔθνη γερμανικὴν συνέλευσιν, μὲ νομοθετικὰς δυνάμεις. Ὁ ἀναξ, ἡ αὐλὴ, καὶ οἱ πλείστοι τῶν εὐγενῶν καὶ τοῦ κλήρου ἦσαν ἐναντιώτατοι εἰς τοῦτο, καὶ ὁ βασιλεὺς ἔλαβεν ἀτυχῇ τινὰ μέτρα, δι' ὧν ἤλπιδεν νὰ κατενύσῃ τὴν ἐγειρομένην τρικυμίαν, ἀλλὰ μόνον ἐνίσχυσε τὴν φατρίαν τοῦ λαοῦ· τὴν 27ην δὲ τοῦ Ἰουνίου οἱ εὐγενεῖς καὶ ὁ κλῆρος, κατὰ τὴν σύστασιν τοῦ ἀνακτος αὐτοῦ, συγκάτενευσαν νὰ συγκροτήσῃσιν ἐν νομοθετικὸν συνέδριον μετὰ τοῦ τρίτου τάγματος ἡνωμένοι. Αὕτη ἦτον ἴσως ἡ πρώτη ἡμέρα τῆς πολιτικῆς μεταβολῆς, κυρίως οὕτω καλουμένης, καθότι διαμιᾶς ὁ λαὸς ἀπέκτησε μεγίστην δύναμιν.

Μετ' ὀλίγον ἐπειτα, ἐφάνη ἐκ πολλοτάτων σημείων ὅτι ὁ ἀναξ καὶ ἡ αὐλὴ ἤθελον εἶναι δύο δυνάμεις ν' ἀντιπολεμῶσι· τούτεστι, τὸ τρίτον τάγμα καὶ τοὺς περὶ αὐτὸ, οἵτινες ἐπεθύμουν νὰ κάμωσι διαφόρους μεταρρυθμίσεις κατὰ νομοθετικὸν τάχα τρόπον· καὶ τὸν κτηνώδη ὄχλον, οἵτινες κατηφάνιζον ἰδιοκτησίαν καὶ ζωὴν ἐκ μίσους ἀπλῶς καὶ ἐκδικήσεως. Ὁ βασιλεὺς περὶ τὸν χρόνον τοῦτο ἀπέλυσε τὸν Νέκκερ, ὑπουργὸν ἐπὶ τῆς οἰκονομίας, ὑπὸ τοῦ λαοῦ εὐνοούμενον· ἐκ τούτου προήλθε θόρυβος τρεῖς ἡμέρας διαρκέσας, τέλος δὲ λαβὼν τὴν καταστροφὴν τῆς Βασιλλίας*, Ἰουλίου 14ην, καὶ τὴν

ἀνάκλησιν τοῦ Νέκκερ· πολλοὶ, προσέτι, τῶν εὐγενῶν καὶ τῶν ἐκ τοῦ κλήρου παρήτησαν μετ' οὐ πολὺ τινὰ τῶν προνομίων, ὅσα ἐκ τιμαριωτικῶν χρόνων ἀνῆκον εἰς τὰ ἑαυτῶν τάγματα, ἀλλὰ τὰ ὅποια τώρα ἐφαίνοντο ἄσυμβίβαστα μὲ τὰς ἐπικρατοῦσας εἰς τὸ δημόσιον δοξασίας.

* Ἄλλο τι συνέτεινε κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην νὰ ἐξαγριώσῃ ἔτι μᾶλλον τὰ πάθη τοῦ λαοῦ· ἐπὶ τινος ἐορτῆς τοῦ παλατίου, αὐλικοὶ τινες, ζῆλον ἔχοντες μᾶλλον παρὰ φρόνησιν, ἐξύβρισαν τὴν δημοτικὴν φατρίαν διὰ λόγων ἐπίσης καὶ δι' ἔργων, καὶ ὤμοσαν νὰ καταβάλλωσι τὴν ἐπανάστασιν. Ταῦτα μαθὼν ὁ ἐν Παρισίοις ὄχλος, ὁ ἦδη πάμπλουτος ἡρεθισμένος ὑπὸ ἐπικρατοῦντος λιμοῦ, ἀνεφλέχθη τὰ μέγιστα. Συναχθέντες δὲ, ὡς τριάκοντα χιλιάδες τὸν ἀριθμὸν, προεχώρησαν τὴν 5ην Ὀκτωβρίου εἰς τὴν Οὐερσαλίαν. Φοβερὰ αἵματοχυσία ἠκολούθησεν· ὁ ὄχλος εἰσῆλθε βιαστικῶς εἰς τὸ παλάτιον, καὶ

ὅσα ὅπλα εὗρισκοντο εἰς αὐτὴν. Τί εἶναι ὅμως ἡ Βασιλλία; δύνασαι νὰ μερωτῇς εὐλόγως ἢ λογιῶν σου, ὅστις δὲν ἴδες πᾶρξ τὸ Βεζρ Χάνιον καὶ τὸ κλονούμενον Βεζεστένιον. Ἡ Βασιλλία εἶναι ἐν τειχίῳ μικρὸν, ἀλλ' ὀχυρώτατον εἰς τὰ ἄκρα τῆς πόλεως τῶν Παρισίων, τοῦ ὁποῦ ἡ οἰκοδομὴ πρὸ πεντακοσίων σχεδὸν χρόνων ἐγένετο εἰς διάστημα δέκα ἐτῶν καὶ μὲ δαπάνην πολλῶν ἑκατομμυρίων. Αὐτὴν τὴν μετεχειρίζοντο διὰ φυλακῆν, καθὼς εἰς Κωνσταντινούπολιν μεταχειρίζονται τὸ Ἑπτάπυργιον· ἀλλὰ φυλακὴν σκληρὰν, καὶ πολλὰς ἀδικίας καὶ τυραννικὰς, εἰς τρόπον ὥστε συνέβαιναν ὅχι ὀλίγας φορές, ἀν' ἐκ δυστυχίας εἰς μίαν σύνδοκον ἀνθρώπων ἐφευγεν ἀπὸ τὸ στόμα σου εἰς ἀπροσέγγιστον κἀνέας λόγος κατὰ τῶν μινίστρων, ἀν' ἔλεγες, παραδείγματός χάριν, ὅτι ὁ δαίμων ἐπάτης στρεβλὰ, νὰ γένῃς τὴν ἐπαύριον ἀνάρπαστος, καὶ νὰ φυλακισθῇς εἰς αὐτὴν δι' ὅλην σου τὴν ζωὴν, χωρὶς νὰ ἐξεύρῃ οὔτε συγγενὴς οὔτε φίλος τί ἔγινες, οὔτε νὰ ἔγῃς ἀδαίαν νὰ γράφῃς ἐπιστολὴν, ἢ νὰ δώσῃς τὴν εἰδήσιν εἰς κἀνένα,—φυλακὴ, καθὼς βλέπεις, ὁραία διὰ πρωτοψάλτας. Οἱ ὀπλισμένοι λοιπὸν βλέποντες, ὅτι ὁ ἄρχων Δελονέ (αὐτὸ ἦτο τὸ ὄνομα τοῦ ἐπιστάτου) δὲν ἤθελε νὰ ἀνοίξῃ τὰς πύλας, τὴν ἐβίασαν ἦσαν δύο ὄραι μετὰ τὸ γεῦμα, καὶ παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα εἰς τὰς πέντε τὴν ἐπήραν. Τὸ πρῶτον ἔργον ἐμβαίνοντες εἰς τὸ κάστρον ἦτο, νὰ ἀποκεφαλίσωσι τὸν ἄθλιον Δελονέ, καὶ ἄλλον ἕνα δευτέρον ἄρχοντα μετ' αὐτόν. Ἦσαν ἐξ ὄραι, καὶ ἐκῆκα κατὰ τὸ συνειθισμένον μου, διὰ νὰ ἀπάγῃ τις τὸν καφενὲν νὰ ἀναγνώσῃ τὰς Ἀγγλικὰς ἐφημερίδας· ἐπειδὴ εἰς ὅλους αὐτοὺς τοὺς ὁρῦθους καὶ τὰς παραχὰς μὴ νομίσης ὅτι ἐφύλαττα τὸν οἶκον· ἐξεναντίας, ἔκβαينا καθ' ἡμέραν διὰ νὰ γίνωμαι αὐτόπτης τοιούτων φοβερῶν πραγμάτων, τὰ ὅποια ἦσαν εἰς' ἐμὲ, ὡς καὶ διὰ τοὺς λοιποὺς ὁλους, καὶνά. Ὑπάγων λοιπὸν εἰς τὸν καφενὲν, ἀπῆντησα τὸς πορθητὰς τῆς Βασιλλίας συνωδευμένους μὲ τριακοσίας ἢ τετρακοσίας χιλιάδας λαοῦ, οἱ ὅποιοι παρίεφραν εἰς ὅλας τὰς ῥύμας τῆς πόλεως, ἐπάνω εἰς μακρὰ κοντάρια, (θέαμα φρικτόν!) τὰς δύο κεφαλὰς αἰμοσταγεῖς. Αὕτη ἡ εἰδοσις ἔκαμεν εὐθὺς ὅχι μόνον νὰ διασκεδασθῇ ἔνθεν καθεὶν ἐκ τῶν στρατῶν τοῦ Λαμβεσκίου, τὸ ὅποιον ἦτον ἀκόμη ἔξω τῶν Παρισίων, ἀλλὰ, φθάνουσα τὸ αὐτὸ ἐσπέρας καὶ εἰς Οὐερσαλίαν, κατέπληξε τὸσον τὴν αὐλὴν, τὸν κλῆρον, καὶ τοὺς εὐγενεῖς, ὥστε πρῶτον μὲν δὲν ἤθελαν νὰ πιστεῦσιν τὴν πόρθησιν τῆς Βασιλλίας, ὡς πρῶτον ἀδύνατον· ἐπειτα βεβαιωθέντες διὰ δευτέρων καὶ τρίτων ταχυδρόμων καὶ αὐτὸ καὶ τὴν ἀποτομὴν τῶν κεφαλῶν, καὶ ὅτι οἱ Παρισίνοι ἠτοιμάζοντο νὰ ὑπάγῃσι τὴν ἐπαύριον εἰς αὐτὴν τὴν Οὐερσαλίαν, ἐκυριεύθησαν ἀπὸ τοσαύτην δειλίαν, ὥστε, καθὼς λέγουσι, τὴν νύκτα ἐκείνην ὅλη ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια ἐκοιμήθη ὅχι εἰς τὸν συνειθισμένον κοιτῶνα τοῦ ἑκαστοῦ, ἀλλ' εἰς ἕνα κινέσκιον, τὸ ὅποιον εἶναι εἰς τὸ βασιλικὸν περιβόλιον· ὅχι ὅτι ἐκεῖ ἦσαν ἀσφαλέστεροι, ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ φόβος τοὺς ἐξέστησε, καὶ δὲν ἤξευραν πλέον τί κάμνουνσι."

* Περὶ τῆς Βασιλλίας ὁ Κοραῖς γράφει τὰ ἐπόμενα πρὸς τὸν Σμύρνης Πρωτοψάλτην--"Τρίτην μετὰ τὸ γεῦμα ὑπάγουσιν οἱ ὀπλισμένοι πολῖται καὶ περικυκλοῦσι τὴν Βασιλλίαν, διὰ νὰ ζητήσωσι καὶ νὰ λάβωσιν ἀπὸ τὸν ἄρχοντα καὶ ἐπιστάτην αὐτῆς

ἤθελε φονεύσειν τὴν βασίλισσαν, ἐὰν δὲν εἶχε προφθάσειν νὰ ἐκφύγῃ. Τὸν θόρυβον κατέπαυσεν ἐπὶ τέλους ἡ συγκαταθεσις τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας νὰ συνοδεύσωσι τὸν λαὸν εἰς τοὺς Παρισίους. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης ἐσφραγίσθη ὁ δλεθρος τῆς κακοτύχου ταύτης γενεᾶς· ἀπὸ τοῦ νῦν ἤρχισε κατ' αὐτῶν σειρά ὕβρεων καὶ ἀδικιῶν, τὰς ὁποίας φρικῶδεις θάνατοι ἐτελείωσαν. Ὁ βασιλεὺς, ἡ βασίλισσα, ἡ δέσποινα Ἐλισάβετ, ὁ Δελφίν, καὶ δύο ἀντιπρόσωποι, ἐβάλθησαν ἅπαντες εἰς μίαν ἄμαξαν, καὶ μετεκομίσθησαν εἰς τοὺς Παρισίους, ὅπου ὁ βασιλεὺς κατώκησεν εἰς τὰς Τοῦίλεριās. Τί παρεκίνησε τὸν λαὸν εἰς τὸν μετατοπισμὸν τοῦτον, εἶναι μὲν δύσκολον μετὰ βεβαιότητος νὰ εἴπωμεν· ἀλλ' ἐφρόνουν ἴσως, ὅτι, ἂν ὁ βασιλεὺς διέτριβεν εἰς Παρισίους, ἤθελε κλίνειν εἰς παραχωρήσεις εὐκολώτερον, παρ' ἂν περιεκυκλοῦτο ὑπὸ τῶν αὐλικῶν αὐτοῦ εἰς τὴν Οὐερσαλίαν.

Ἡ ἐθνικὴ συνέλευσις, ἥτις μέχρι τοῦδε συνεκρότει ἐν Οὐερσαλίᾳ τὰς συνεδριάσεις αὐτῆς, ἠκολούθησε μετ' ὀλίγον τὸν βασιλέα, καὶ τὴν 19ην Ὀκτωβρίου ἐσυνεδρίασε, κατὰ πρώτην φοράν, ἐν Παρισίοις. Κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ἐφεξῆς δύο χρόνων, ἡ συνέλευσις ἐσυνεδρίαζεν εἰς οἰκοδομὴν τινα πλησίον τῶν Τοῦίλεριων. Ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ὀλίγον διέφερον ἀπὸ αἰχμαλώτους· ἡ δὲ δημοτικὴ φατρία κατηδάφιζεν, ἐν κατόπιν τοῦ ἄλλου, ὅλα τὰ τοὺς εὐγενεῖς ἀπὸ τὸ πληθος τοῦ λαοῦ διαχωρίζοντα. Τὴν 2αν Νοεμβρίου 1789 ἡ ἐθνικὴ συνέλευσις διεκήρυξεν ὅτι τὰ τῆς ἐκκλησίας κτήματα ἦσαν κτήματα τοῦ ἔθνους, καὶ μετ' ὀλίγον ἔπειτα, ἐψηφίσθη ἡ δήμευσις των. Πρῶμα τὸ ἀκόλουθον ἔτος, κατηργήθησαν ὅλα τὰ θρησκευτικὰ καὶ μοναστικὰ τάγματα. Τὸν Μάϊον ἐψηφίσθη, ὅτι ἡ ἐθνικὴ συνέλευσις ὤφειλε νὰ ἔχῃ τὸ δικαίωμα τοῦ κηρύττειν πόλεμον καὶ κλείειν εἰρήνην, ὁ δὲ βασιλεὺς μόνον τὴν δύναμιν τοῦ προτείνειν εἰς τὴν συνέλευσιν τὰ πρακτέα. Τοῦτο ἠκολούθησε συντόμως ἡ κατάργησις τῆς κληρονομικῆς εὐγενείας, καὶ πάσης βαθμοῦ διακρίσεως. Ἀλλὰ τὰς μεταβολὰς ταύτας δὲν ἐνήργει μόνον ἡ ἐθνικὴ συνέλευσις· πολυάριθμοι πολιτικαὶ ἐταιρεῖαι ὑπῆρχον εἰς Παρισίους καλούμεναι “Φίλοι τοῦ Συντάγματος,” “Ἰακωβῖνοι,” κτλ. Εἰς τὰς ἐταιρείας ταύτας ἐπρότεινοντο καὶ ἐνεκρίνοντο βίαια μέτρα, ἔπειτα δ' ἐσύσταίνοντο εἰς τὴν ἐθνικὴν συνέλευσιν, ἥτις καὶ πολλάκις ἐκλινεν εἰς αὐτὰ ἀναγκαστικῶς.

Κατὰρχὰς τοῦ 1791, ἔτυχεν ἡμέρα, τὴν ὁποίαν εἰς τὰ χρονικά τῆς μεταπολιτεύσεως καλοῦσιν Ἡμέραν τῶν Ἐγχειριδίων. Εἰς τὰς Βικένας* ἐπεσκευάζετο παλάτιόν τι, ὥστε νὰ χρησιμεύσῃ ἀντὶ φυλακῆς· πολλοὶ δ' ἐκ τοῦ ὄχλου συναθροισθέντες ἀπεφάσισαν νὰ κατακρημνίσωσιν αὐτό· διότι τοσαύτην ἀναισχυντίαν εἶχεν ἤδη ἀποκτήσειν ὁ λαὸς, ὥστε δὲν ὤκνουν νὰ καθαιρέσωσιν

ὁποιοδήποτε κτίριον μὴ ἀρέσκον εἰς αὐτοὺς. Ὁ Λαφαυέττης, ἐπὶ κεφαλῇς τῶν ἐθνοφυλάκων, ἐζήτησε παντὶ τρόπῳ νὰ καθησυχάσῃ τοὺς ἐπαναστάτας· ἀλλὰ μεγάλως ἐκινδύνευσε νὰ δολοφονηθῇ. Ἀφοῦ δ' ἐγνωρίσθησαν εἰς Παρισίους τὰ συμβεβηκότα, τρόμος ἐκυρίευσεν τὴν βασιλικὴν οἰκογένειαν, καθότι ἐφοβήθησαν ὅτι προσβολὴ ἐμελετᾶτο κατὰ τοῦ βασιλέως. Πάμπολλοι εὐγενεῖς καὶ ἄλλοι φίλοι τοῦ ἀνακτος, μὲ σπαθία, πιστόλια, κυνηγετικὰς μαχαίρας, καὶ ἐγχειρίδια ὀπλισθέντες, ὑπῆγαν εἰς τὰς Τοῦίλεριās, διὰ νὰ ὑπερασπισθῶσι τὸν μονάρχην, τοῦ ὁποῦ τὴν ζωὴν ἐνόμιζον κινδυνεύουσαν. Ἀλλὰ τὸ πρόσωπον τοῦ βασιλέως ὑπερασπίζοντο ἐθνοφύλακες, βαλμένοι ἐκεῖ ὑπὸ τῆς δημοτικῆς φατρίας· ἐπειδὴ δὲ μετὰ τούτων καὶ τῶν εὐγενῶν ὑπῆρχεν ἀντιπάθεια καὶ δυσπιστία, ὑπερελυπήθη ὁ βασιλεὺς διὰ τὸ εἰλικρινὲς μὲν, ἀνόητον δὲ τοῦτο κίνημα τῶν φίλων του—τῶνόντι, ἐφ' ὅλης αὐτοῦ τῆς βασιλείας, συνεχῶς ἐπασχεν ὁ Λοδοβίκος ἀπὸ τὴν ἀφροσύνην ἄλλων. Διέταξε λοιπὸν αὐτοὺς νὰ καταθέσωσι τὰ ὅπλα, καὶ νὰ ἀναχωρήσωσιν, εἰπὼν, “Ἐγὼ εἶμαι ἀσφαλέστατος ἐν μέσῳ τῶν ἐθνοφυλάκων.” Συγχρόνως δ' ἐφθασε καὶ ὁ Λαφαυέττης, ἐπέπληξε τοὺς εὐγενεῖς, τοὺς εἶπεν ὅτι ἡ ζωὴ τοῦ βασιλέως δὲν ἐκινδύνευε, καὶ τοὺς διέταξε νὰ παραδώσωσι τὰ ὅπλα. Ἐκεῖνοι κατὰ πρῶτον μὲν ἀντεστάθησαν, ἀλλ' ὁ βασιλεὺς ὑπεστήριξε τὸν Λαφαυέττην, καὶ τ' ἄλλες παραδόντες τὰ ὅπλα ἀνεχώρησαν μετὰ τῶν συριγμῶν καὶ τῶν ὕβρεων τῆς ἐθνικῆς φρουρᾶς.

Ἀνιαρῶς ἠσθάνθη τώρα ὁ Λοδοβίκος πόσον ὀλίγη δύναμις ἀρέσθῃ εἰς τοὺς ὁπαδούς του, καὶ ἤρχισε σφοδρῶς νὰ ἐπιθυμῇ φιλίωσιν μετὰ τῶν δημοκρατικῶν, ὥστε καὶ αὐτὸς νὰ ἐνοχλῇται ὀλιγώτερον εἰς τὸ μέλλον, καὶ ἡ πατρίς του νὰ μὴ περισπᾶται τοσοῦτον ὑπὸ ἐσωτερικῶν θορύβων. Ὁργανίζετο δὲ νὰ μεταχειρισθῶσι τὸν Μιραβὼν, προῦχοντα τοῦ δημοτικοῦ κόμματος, ὡς μέσον ἐπιτηδειότερον εἰς τὸ νὰ ἐξισάσῃ τὰς ὑπαρχούσας διαφοράς· ἀλλὰ τοὺς σκοποὺς καὶ ὅλας τὰς ἐλπίδας ταύτας διέκοψεν ὁ τοῦ Μιραβὼ* θάνατος.

Τὸν Ἀπρίλιον τοῦ αὐτοῦ ἔτους (1791) συνέβη ἄλλο τι, ἐκ τοῦ ὁποῦ ἐφάνη ὅτι ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια εὐρίσκετο εἰς αἰχμαλώτων σχεδὸν κατάστασιν. Ὁ βασιλεὺς εἶχε παλάτιον εἰς τὸν ἅγιον Κλαυδίον, ὅπου ἤθελε νὰ ὑπάγῃ μετὰ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ πρὸς ὀλιγοχρόνιον διατριβήν· ἀλλὰ μόλις ἐμβῆκαν εἰς τὴν ἄμαξαν, καὶ οἱ κώδωνες γειτονικῆς τινὸς ἐκκλησίας σημάναντες συνήθροισαν πλῆθος λαοῦ, οἵτινες ἐπιμόνως ἐμπόδιζον τὴν ἀναχώρησιν τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας. Ὁ Λαφαυέττης καὶ ὁ Βαιλῦς, δύο ἐκ τῶν προκρίτων δημοκρατικῶν, μετεχειρίσθησαν πάντα τρόπον ὥστε νὰ διασκορπισθῇ ὁ λαός· ἀλλ' οὗτοι ἰσχυρῶς ἐπέμενον, καὶ μάλιστα ἐβροηθοῦντο ὑπὸ τῶν ἐθνοφυλάκων, οἵτινες προσταχθέντες μετὰ βίας νὰ διασκορπί-

* Αἱ Βικέναι, Vincennes, εἶναι βασιλικὸν ἀγροκήπιον πλησίον τῶν Παρισίων.

* Ἴδε Ἀποθήκης Τόμ. Β'. Σελ. 112.

σωσι τὸν λαόν, δὲν ὑπήκουσαν. Ταῦτα βλέπων ὁ τολαίπαρος βασιλεὺς, ἠναγκάσθη ἐπὶ τέλους νὰ παραιτήσῃ τὴν ὁδοποιρίαν.

Μετὰ δύο περίπου μῆνας ἠκολούθησεν ἄλλο δυστύχημα εἰς τὸν βασιλεῖα πολὺ ἀνιαιρώτερον. Ἀποφασίσας νὰ φύγῃ πανοικί ἐκ τῆς Γαλλίας, ἐσχεδίασε τὰ πρὸς τοῦτο χρειώδη μετὰ τοῦ Μαρκεσίου Βουίλλε, στρατιωτικοῦ ἀρχόντος ὅλης σχεδὸν τῆς ἀπὸ τῶν Παρισίων μέχρι τοῦ Βελγίου χώρας. Συνεφωνήθη νὰ κινήσῃ ἐκ Παρισίων ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια τὸ μεσονύκτιον τῆς 30ης Ἰουνίου. Ἐξήτησαν δὲ καὶ ἔλαβον παρὰ τοῦ ὑπουργοῦ τοῦ πολέμου διαβατήρια πλαστά, διὰ τὴν οἰκογένειαν Ῥωσίδος τινὸς δεσποίνης, συνισταμένην ἀπὸ ἑαυτὴν, δύο τέκνα, μίαν θεράπειαν, ἕνα θαλαμηπόλον, καὶ τρεῖς θεράποντας. Ὁ βασιλεὺς ἐνεδύθη ὡς θαλαμηπόλος, ἡ βασίλισσα καὶ ἡ Πριγκίπισσα Ἐλισάβετ παρίστανον τὴν δέσποιαν μετὰ τῆς θεραπαίνης, καὶ τὰ δύο τέκνα ἐπέρων ὡς τὰ τῆς Ῥωσίδος. Μετὰ πολλὰς δ' ἀτυχεῖς ἀναβολὰς, ἐξῆλθον τῶν Τουίλεριων ἀπὸ μερικὴν τινα εἰσοδὸν, εἰς μικροτέρας συνοδίας χωρισμένοι, διὰ νὰ μὴ κινήσωσι περιέργειαν. Ἀλλὰ κατὰ δυστυχίαν ἡ βασίλισσα, ἥτις ἔλαβεν ὁδηγὸν ἕνα ὅστις ἠγνόει τὰς ὁδοὺς ὅσον καὶ αὐτὴ, περιεπλανᾶτο μίαν ὥραν ὀλόκληρον πρὶν φθάσῃ τὰ λοιπὰ μέλη τῆς οἰκογενείας, καὶ, τὸ κινδυνωδέστερον, φύλακά τινα ἠναγκάσθη νὰ ἐρωτήσῃ περὶ τοῦ πόθεν νὰ διευθυνθῇ. Ἐπὶ τέλους, ἅπαντες ἔλαβον τὰς ἑδρας αὐτῶν εἰς τὴν ὁδοιορικὴν ἁμαξάν, καὶ ἀνεχώρησαν ἐκ Παρισίων. Ἐστάθη ὁμως δεινὸν ἀτύχημα ὅτι οἱ βασιλικοὶ φυγάδες ἀνέβαλον τὴν ἀναχωρήσιν αὐτῶν ὑπὲρ τὸν καιρὸν, τὸν ὁποῖον ὁ Μαρκέσιος Βουίλλε προσδωρίσεν ὡς τὸν ἀρμοδιώτερον· πᾶν δὲ βῆμα τὸ ὁποῖον ἔκαμνον ἐδείκνυε τὰς κακὰς συνεπειὰς τῆς ἀναβολῆς. Ὁ σάκις ἦτον ἀναγκαῖον νὰ σταθῶσιν, ὁ βασιλεὺς ὑπεκρίνετο κακῶς τὸν χαρακτήρα τοῦ θαλαμηπόλου· ὑποψία ἤρχισε νὰ διεγείρται· καὶ τέλος φθάσαντες εἰς Βαρέννας, ἐμποδίσθησαν ὑπὸ τῶν ἀστυκῶν ἀρχῶν πάσης περιαιτέρω προόδου.

Ἔπεται ἡ συνέχεια.

Η ΚΑΣΤΑΝΙΑ ΤΗΣ ΑΙΤΝΗΣ.

ΤΟ εἰς τὸν τελευταῖον Ἀριθμὸν ἄρθρον, τὸ ἐπιγραφόμενον Ἡ Καστανία τῆς Αἰτνης, ἀτελὲς ἀφήσαντες δι' ἑλλειψιν τόπου, κατὰ χωροῦμεν πρὸς συμπλήρωσιν αὐτοῦ τὰ ἐπόμενα:—

* Ἀν ἡ μεγάλη αὕτη καστανία πραγματικῶς ἦτο συναγωγὴ δένδρων, ὡς φαίνεται, δῆλον ὅτι οὐδένα ἤθελεν ἐκπλήττειν τὸ μέγεθος αὐτῆς· ἀλλ' ἰδοὺ τί λέγει περιηγητῆς, μ' ἀκριβείαν αὐτὴν ἐξετάσας τὸ 1770.—“Ὁμολογῶ ὅτι κατὰ πρώτην προσβολὴν διόλου δὲν μ' ἐξέπληξεν, ἐπεὶδὴ φαίνεται ὅχι ἓν δένδρον, ἀλλ' ἄθροισμα πέντε μεγάλων δένδρων συναυξήσαντων. Παρεπονέσθημεν μάλιστα εἰς τοὺς ὁδηγούς μας περὶ τῆς ἀπάτης· ἐκεῖνοι δ' ὁμοφώνως μᾶς ἐβεβαίωσαν, ὅτι κατὰ τὴν γενικὴν παράδοσιν καὶ μαρτυρίαν ὅλων τῶν ἐγχωρίων

ταῦτα πάντα ἦσαν ἕνα καιρὸν συνηνωμένα· ὅτι οἱ πρόπατορες αὐτῶν ἐνθυμοῦντο τοῦτο, καὶ ὅτι καθ' ἣν ἐποχὴν ἠκμαζε, καύχημα ὃν τοῦ δάσους, πανταχόθεν ἤρχοντο ξένοι πρὸς θεωρίαν αὐτοῦ. Ἀρχίσαντες τότε προσεκτικωτέραν ἐξέτασιν, εἶδομεν ὅτι ἀληθῶς τὰ δένδρα ταῦτα ἦσαν ποτὲ συνηνωμένα. Τὸ ἐν μέσῳ ἀνοιγμὰ εἶναι κατὰ τὸ παρὸν μέγιστον, καὶ τῶντι δυσκολεῖται τις νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἐνὸς δένδρου κορμὸς κατεῖχε ποτὲ τὸ μέγα τοῦτο διάστημα. Ἀλλ' ὁ παραμικρὸς φλοιὸς δὲν φαίνεται εἰς τὸ ἔσωθεν μέρος οἰουδήποτε ἀπὸ τὰ στελέχη, οὐδ' ἐπὶ τῶν πλευρῶν αἰτίνες εὐρίσκονται ἀπέναντι ἀλλήλων. Μ' ἐπληροφόρησε δ' ἕκτοτε ὁ Κανονικὸς Ῥεκούπερος, πεπαιδευμένος ἐκκλησιαστικὸς τοῦ τόπου, ὅτι αὐτὸς ὁ ἴδιος ἐμβῆκεν εἰς τὸ μέγα ἔξοδον τοῦ νὰ φέρῃ χωρικούς μετὰ τὰ ἐργαλεῖά των ἐπίτηδες διὰ νὰ σκάψωσι περὶ τῆς Καστανίας τῶν ἑκατὸν ἵππων, καὶ μετ' εἶπε θετικῶς ὅτι ὅλους τοὺς κορμούςς τούτους εὐρήκε συνηνωμένους ὑπὸ τῇ γῇ εἰς μίαν ρίζαν.

Καὶ Γάλλος δὲ τις περιηγητῆς, ὁ Houel, μετὰ τὴν ἀκριβεστάτην ἐρευναν, ἐπληροφορήθη ὅτι δὲν ἦτον ἐξ ἀρχῆς παρὰ εἰς μόνους κορμούς, καὶ ὅτι τὰς φαινομένας διαιρέσεις ἐπέφερε μέρος μὲν ὁ χρόνος, μέρος δὲ οἱ χωρικοὶ, πρὸς ἰδίαν χρῆσιν ξυλευόμενοι.

ΠΡΟΤΡΟΠΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΡΕΤΗΝ.

ΕΝΘΥΜΕΙΣΘΕ, ἀδελφοί, ὅτι τὴν ἀρετὴν πρέπει νὰ ἐπιμελώμεθα, καὶ νὰ κρίνωμεν πρᾶγμα πολλοῦ λόγου ἄξιον τὴν πρὸς τὸν Θεὸν εὐαρέστησιν· καὶ μῆτε οἴκου προστασίαν, μῆτε γυναικὸς φροντίδα, μῆτε παίδων ἐπιμέλειαν, μῆτε κἀνὲν ἄλλο ἄς μὴ προφασιζόμεθα, νομίζοντες ὅτι ἀρκοῦν τὰ τοιαῦτα εἰς ἀπολογίαν τοῦ ἀργοῦ καὶ ἡμελημένου μας βίου· μῆτε ἄς προφέρωμεν τὰ ψυχρὰ ἐκεῖνα καὶ ἀνωφελῆ λόγια, Κοσμικὸς εἶμαι, γυναικα ἔχω, περὶ τέκνων φροντίζω. Ταῦτα συνήθεια τῶν πλειοτέρων εἶναι νὰ λέγωσιν, ὅταν τοὺς παρακινῶμεν εἰς τοὺς ὑπὲρ τῆς ἀρετῆς ἀγῶνας, ἢ εἰς τῶν Γραφῶν τὴν σπουδαιοτάτην ἀνάγνωσιν. Δὲν εἶναι τοῦτο ἔργον ἰδικόν μου, λέγει, μὴγάρ ἐπαιτιήθη ἀπὸ τὸν κόσμον; μὴγάρ εἶμαι μοναχός; Τί λέγεις, ἄνθρωπε; εἰς ἐκείνους μόνους ἀνήκει νὰ εὐαρεστώσῃ τὸν Θεόν; Ὅλους τοὺς ἀνθρώπους θέλει νὰ σωθῶσι, καὶ νὰ ἔλθωσιν εἰς τὴν ἀκριβῆ γνῶσιν τῆς ἀληθείας, καὶ κἀνένα δὲν θέλει ν' ἀμελῇ τὴν ἀρετὴν. Διότι ἄκουε αὐτὸν διὰ τοῦ προφήτου λέγοντα, Δὲν θέλω τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ἀλλὰ νὰ ἐπιστρέψῃ αὐτὸς καὶ νὰ ζῇ. Μήπως τάχα, εἰπέ με, ἔγινεν εἰς τὸν δίκαιον τοῦτον ἐμπόδιον ἡ συνουσία τῆς γυναικὸς, ἢ ἡ τῶν παίδων φροντίς; Μὴ λοιπὸν, παρακαλῶ, ἄς μὴν ἀπατώμεν τὸν ἑαυτὸν μας, ἀλλ' ὅσον εἴμεθα ἐμπλεγμένοι εἰς τὰς φροντίδας ταύτας, τόσον μάλλον ἄς δεχώμεθα τὰ ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῶν Γραφῶν ἱατρικά.—ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ.

ΓΕΡΜΑΝΟΣ τις φιλόσοφος εἶπε, Δύο μόνον ὥραϊα πράγματα γνωρίζω εἰς τὸν κόσμον, τὸν ὑπὲρ κεφαλῆς ἡμῶν κατηστερισμένον οὐρανόν, καὶ τὸ τοῦ καθήκοντος αἶσθημα εἰς τὰς καρδίας μας.